



Sygn. akt I BU 4/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 czerwca 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Bogusław Cudowski (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania E. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 2 czerwca 2010 r.,

skargi organu rentowego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
orzeczenia - wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 13 października 2009 r.,

stwierdza, że zaskarżony wyrok jest niezgodny z prawem.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 grudnia 2007r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonemu E. G. prawa do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do

bezpłatnego węgla, podnosząc w uzasadnieniu decyzji, że brak prawa do świadczenia wynika z utraty prawa do bezpłatnego węgla.

Ubezpieczony w odwołaniu od decyzji, domagał się jej zmiany przez przyznanie prawa do świadczenia z tytułu prawa do bezpłatnego węgla, wskazując, że jest osobą uprawnioną do świadczenia w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw górniczych (Dz.U. Nr 147, poz. 1031 ze zm.).

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń wyrokiem z dnia 27 października 2008 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do ekwiwalentu pieniężnego w ilości 2,5 tony za 2002 r.

Z ustaleń Sądu wynika, że ubezpieczony od 1984 r. uprawniony jest do emerytury górniczej. Prawo do emerytury uzyskał po rozwiązaniu stosunku pracy z ostatnim pracodawcą - Przedsiębiorstwem Robót Górniczych w J. Jako pracownik powyższego przedsiębiorstwa był uprawniony do deputatu węglowego w ilości 8 ton na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Przedsiębiorstwa Robót Górniczych w J. z dnia 26 listopada 1994 r. oraz Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. Po uzyskaniu uprawnień emerytalnych ubezpieczony do 1995 r. otrzymywał deputat węglowy. Od dnia 1 stycznia 1996 r. ubezpieczony nie otrzymał deputatu węglowego, ponieważ Przedsiębiorstwo Robót Górniczych protokołem dodatkowym nr 5 z dnia 30 maja 1995 r. w zakładowym układzie zbiorowym pracy wprowadziło zmiany i zaprzestało wydawania deputatu węglowego lub jego pieniężnego ekwiwalentu emerytom i rencistom.

Sąd pierwszej instancji w motywach orzeczenia stwierdził, że w art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw górniczych zawarta jest definicja ustawowa osoby uprawnionej, obejmująca także ubezpieczonego.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy, domagając się jego zmiany i oddalenia odwołania ewentualnie uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw górniczych.

Sąd Apelacyjny, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, wyrokiem z dnia 13 października 2009 r. oddalił apelację.

W uzasadnieniu Sąd drugiej instancji przywołał wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 grudnia 2005r., sygn. akt SK 20/04 (OTK-A z 2005r. Nr 11 poz. 183), podkreślając pracowniczy charakter prawa do deputatu węglowego, mającego swoje źródło w postanowieniach Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. Po przeprowadzeniu analizy wcześniejszej regulacji prawnej dotyczącej tego świadczenia Sąd uznał, że ustawa z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych jest kontynuacją rozwiązań prawnych, zapoczątkowanych przez art. 55 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 162, poz. 1112 ze zm.) i przejętych w kolejnych aktach restrukturyzacyjnych: ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 (Dz. U. Nr 210, poz. 2037 ze zm.) oraz ustawie z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 (Dz.U. 192, poz. 1379), a jednocześnie stanowi ich dopełnienie zgodnie ze wskazaniem Trybunału Konstytucyjnego, albowiem wypełnia lukę, jaka powstała w unormowaniach tych ustaw w wyniku ograniczenia kręgu podmiotów uprawnionych do spornego ekwiwalentu pieniężnego przez wyeliminowanie z niego byłych pracowników tychże przedsiębiorstw.

Odnosząc się do regulacji układowej przewidującej prawo do deputatu węglowego ubezpieczonego, Sąd Apelacyjny wskazał, że Układ Zbiorowy Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. przekształcony został następnie w ponadzakładowy układ zbiorowy pracy przed upływem rocznego terminu od wejścia w życie ustawy zmieniającej Kodeks pracy (ustawa z dnia 29 września 1994 r.), a zatem wszystkie jego postanowienia wiązały pracodawców, dla jakich został zawarty. Jednostki organizacyjne wymienione w załączniku nr 1 do Układu nie mogły odstąpić od jego stosowania tak w trybie art. 9 ust. 3 cytowanej ustawy, gdyż akt ten nie podpadał pod hipotezę tejże normy prawnej, jak i nie

podlegał zmianom w sposób przewidziany w art. 241⁹ k.p. – w drodze protokołów dodatkowych do zakładowych układów zbiorowych pracy, a to ze względu na regulację art. 241²⁶ § 1 k.p. W konsekwencji byli pracownicy przedsiębiorstw objętych wspomnianym Układem, którzy uzyskali status emeryta lub rencisty pod jego rządami, zachowali prawo do deputatu węglowego wynikające z art. 22 tego aktu.

Sąd Apelacyjny przypomniał, że przepis ten w jego pierwotnym brzmieniu zapewniał zamieszkałym w kraju emerytom i rencistom oraz wdowom, wdowcom i sierotom po pracownikach zakładów podlegających Układowi możliwość wystąpienia z wnioskiem do pracodawcy, od którego odeszli na emeryturę lub rentę, o przyznanie bezpłatnego węgla w naturze w ilości 3 ton rocznie. Protokołem dodatkowym nr 7 z dnia 21 listopada 1995r. dokonano jednak - zgodnie z art. 241⁹ k.p. - zmiany treści Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych, między innymi nadając nową redakcję art. 22 ust. 2 i wprowadzając do tego artykułu ust. 8 oraz uzupełniając omawiany akt o art. 44¹. Powołany art. 22 ust. 2 stanowił odtąd, iż uprawnienia do bezpłatnego węgla w naturze - z zastrzeżeniem art. 44¹ - przysługują zamieszkałym w kraju emerytom i rencistom w wymiarze:

1. 2,5 tony rocznie, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r. i którzy korzystali z nich w dniu 25 listopada 1995 r.,
2. 3,0 tony rocznie, których uprawnienia powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r.

W ust. 8 tego artykułu dopuszczono możliwość wypłaty przedmiotowego deputatu węglowego w ekwiwalencie pieniężnym. Natomiast art. 44¹ stanowił, że „od dnia 26 listopada 1995 r. postanowienia art. 22 Układu nie dotyczą jednostek, które do dnia 25 listopada 1995 r. w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły, na podstawie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy - kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1994 r., Nr 113, poz. 547 ze zm.), od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 w wymiarze i na zasadach określonych w Układzie Zbiorowym Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r.”.

Sąd Apelacyjny wskazał, że nowelizacja art. 22 ust. 2 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. nie uzależniała dalszego trwania uprawnień deputatowych emerytów i rencistów, wywodzonych z postanowień tegoż aktu, od woli stron zakładowych układów zbiorowych pracy i nie pozwalała pracodawcom objętym jego unormowaniami na odstąpienie od realizacji tych świadczeń w ich wewnętrznych przepisach płacowych. Oznaczała natomiast włączenie do powołanego aktu regulacji Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r., w części dotyczącej przyznania bezpłatnego węgla osobom przechodzącym na emeryturę lub rentę pod jego rządami, ale przy respektowaniu sytuacji prawnej zaistniałej w wyniku zastosowania przez partnerów społecznych unormowania art. 9 ust 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych zmieniającej dział XI Kodeksu pracy.

Sąd drugiej instancji stwierdził także, że skoro w omawianej sprawie strony zawarły w trybie art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. porozumienie o odstąpieniu od stosowania świadczeń gwarantowanych emerytom i rencistom w Układzie Zbiorowym Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r., to została spełniona negatywna przesłanka rozciągnięcia na ubezpieczonych unormowania art. 22 ust. 2 pkt 1 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. Poczynając bowiem od dnia 26 listopada 1995 r. postanowienia art. 22 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. nie dotyczą byłych pracowników Przedsiębiorstwa Robót Górniczych ROW w J. Z treści normy art. 9 ust. 3 ustawy zmieniającej z dnia 29 września 2004 r. nie wynika, by ustawodawca skuteczność zawarcia do dnia 25 listopada 1995r. porozumienia uprawnionych podmiotów o odstąpieniu od stosowania świadczeń, objętych regulacją art. 22 ust. 2 pkt 1, uzależniał także od zarejestrowania porozumienia do dnia 25 listopada 1995 r. Zatem w konsekwencji - wbrew ocenie Sądu Okręgowego - należy uznać, że ubezpieczony nie jest osobą uprawnioną w rozumieniu art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw górniczych, gdyż na dzień 14 stycznia 1999 r. nie

zachował prawa do bezpłatnego węgla w naturze bądź ekwiwalentu pieniężnego i dochodzone świadczenie mu nie przysługuje.

Sąd Apelacyjny wskazał także, że: “odmienne rozstrzygnięcie zawarte w sentencji wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13 października 2009 r. wynika z przeoczenia faktu, że ubezpieczony nabył prawo do górniczej emerytury w 1984 r., a nie - jak to błędnie przyjęto - w 1994 r. Błąd ten jest wynikiem dużej ilości spraw jednorodnych będących przedmiotem rozpoznania na sesji.”

Organ rentowy wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem tego wyroku, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie przepisu art. 2 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie obowiązujących przepisów prawa, a to poprzez przyjęcie, iż ubezpieczony spełnia warunki określone ustawą do uznania go za osobę uprawnioną do ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy za 2002 r. Podniósł, że uchylenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych jest niemożliwe: brak jest przesłanek uzasadniających wznowienie postępowania, zaś skarga kasacyjna ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia nie przysługuje. Uprawdopodobniając wyrządzenie szkody wskazał, że w przypadku wykonania wyroku organ rentowy będzie obowiązany, wbrew przepisom ustawy, do wypłaty ubezpieczonemu kwoty 832,83 zł stanowiącej równowartość ekwiwalentu pieniężnego za deputat węglowy w wysokości 2,5 tony za 2002 r.

W uzasadnieniu skarżący podniósł, że Sąd Apelacyjny błędnie, za Sądem pierwszej instancji, przyjął, iż ubezpieczony przeszedł na emeryturę w 1994 r., zamiast, jak wynika z dokumentacji emerytalnej, w 1984 r. W konsekwencji błędnie przyjęto, iż sytuację prawną w zakresie uprawnień deputatowych ubezpieczonego kształtuje Układ Zbiorowy Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. W wyniku powyższego w sposób sprzeczny z obowiązującymi przepisami prawa przyznano ubezpieczonemu - na podstawie ustawy o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych - prawo do ekwiwalentu pieniężnego za 2002 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 424⁵ § 1 k.p.c. określa w sześciu punktach wymagania, jakim powinna odpowiadać skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Są to: oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości lub w części (pkt 1), przytoczenie podstaw skargi oraz ich uzasadnienie (pkt 2), wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżone orzeczenie jest niezgodne (pkt 3), uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie orzeczenia, którego skarga dotyczy (pkt 4), wykazanie, że wzruszenie orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto, gdy skargę wniesiono, stosując art. 424¹ § 2, że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi (pkt 5) oraz wnioski o stwierdzenie niezgodności orzeczenia z prawem (pkt 6).

W zakresie wymagań określonych w art. 424⁵ § 1 pkt 2 i 3, k.p.c. skarżący powołał przepis art. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych – bez wskazania jego konkretnej jednostki redakcyjnej. Tymczasem przepis ten - zawierający wyjaśnienie użytych w tej ustawie pojęć - składa się z 3 punktów i każdy z nich stanowi odrębną definicję ustawową. Z argumentacji skargi wywnioskować można, że w istocie skarżący powołuje się na przepis art. 2 pkt 1 powyższej ustawy, zgodnie z którym za osoby uprawnione do ekwiwalentu pieniężnego uznaje się emerytów i rencistów mających ustalone prawo do emerytury lub renty, którzy pobierali bezpłatny węgiel w naturze od przedsiębiorstw robót górniczych lub przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowy, wdowców i sieroty mających ustalone prawo do renty rodzinnej po byłych pracownikach przedsiębiorstw robót górniczych, uprawnionych do bezpłatnego węgla na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r., i którzy uzyskali emeryturę lub rentę przed dniem 1 stycznia 2007 r., a po dniu 31 grudnia 2001 r. nie pobierali ekwiwalentu.

Art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2001 r., stanowił, iż osobie uprawnionej na podstawie Układu Zbiorowego Pracy do bezpłatnego węgla, która uzyskała emeryturę lub rentę przed 31 grudnia 2002 r., przysługuje oprócz emerytury lub renty, wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ze środków budżetowych ekwiwalent pieniężny za deputat węglowy. W wyniku nowelizacji tego przepisu na podstawie art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 21 grudnia 2001 r. o zmianie ustaw: o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, Prawo energetyczne, o partiach politycznych, o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem administracji publicznej, Prawo telekomunikacyjne, o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego "Polskie Koleje Państwowe", o spółdzielniach mieszkaniowych, o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych, Ordynacja wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, o przebudowie i modernizacji technicznej oraz finansowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2001-2006, o zmianie ustawy o zamówieniach publicznych oraz o utracie mocy ustawy o kasach oszczędnościowo-budowlanych i wspieraniu przez państwo oszczędzania na cele mieszkaniowe (Dz. U. Nr 154, poz. 1802) doszło do ograniczenia wypłacania powyższego ekwiwalentu jedynie w stosunku do osób z kopalń całkowicie likwidowanych. Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2005 r., SK 20/04 (OTK-A 2005 nr 11, poz. 133) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, w brzmieniu nadanym przez art. 4 pkt 2 ustawy zmieniającej z dnia 21 grudnia 2001 r., obowiązującym do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych (Dz. U. Nr 238, poz. 2020), w części

obejmującej zwrot: "z kopalń całkowicie likwidowanych", jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw górniczych miała na celu przywrócenie praw majątkowych w postaci prawa do ekwiwalentu pieniężnego osobom, które na podstawie znowelizowanego art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych utraciły do niego prawo, następnie uznanego za niekonstytucyjny. Prowadzi to do wniosku, że przepis ten obejmuje osoby, które wcześniej (od wejścia w życie ustawy z dnia 26 listopada 1998 r.) pobierały od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ekwiwalent pieniężny, a następnie utraciły do niego prawo na skutek sprzecznej z przepisami Konstytucji RP zmiany prawa. Ta konstatacja stanowi punkt wyjścia dla oceny uprawnień ubezpieczonego do ekwiwalentu pieniężnego na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. Inaczej rzecz ujmując, jeśli ubezpieczony miał prawo do ekwiwalentu do 31 grudnia 2001 r., a następnie je utracił w wyniku niekonstytucyjnej nowelizacji, to jest on osobą uprawnioną do tego świadczenia w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r.

Uprawnionymi do ekwiwalentu pieniężnego na mocy ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, były, między innymi, te osoby, które na emeryturę lub rentę przeszły od pracodawcy objętego układem zbiorowym pracy, uprawnionych na podstawie tego układu do bezpłatnego węgla (ekwiwalentu pieniężnego), oraz wdowy, wdowców i sieroty po tych emerytach lub rencistach. Jak wynika z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku, ubezpieczony przeszedł na emeryturę w 1984 r., będąc uprzednio zatrudniony przez pracodawcę podlegającemu Układowi Zbiorowemu Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r. Na mocy art. 22 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. ubezpieczonemu – jako uprawnionemu na mocy Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r. –

przysługiwało prawo do bezpłatnego węgla w wymiarze 2,5 tony rocznie, z tym że dopuszczono wypłatę deputatu węglowego w ekwiwalencie pieniężnym. Zgodnie z art. 44¹ tego ostatniego Układu, wprowadzonym od dnia 26 lutego 1995 r., od tego dnia postanowienia art. 22 nie dotyczą jednostek, które do dnia 25 listopada 1995 r. w swoich zakładowych układach zbiorowych pracy odstąpiły na podstawie art. 9 ust 3 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw od stosowania świadczeń, o których mowa w art. 22 ust 1 pkt 1 w wymiarze i na zasadach określonych w Układzie Zbiorowym Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r. Art. 44¹ Układu z 1991 r. odwoływał się zatem do regulacji zmieniającej dział XI Kodeksu pracy. W myśl art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. z upływem 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy tracą moc układy zbiorowe pracy i porozumienia o przystąpieniu do tych układów, zawarte przed tym dniem, z zastrzeżeniem ust. 2-7. Do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia ponadzakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o wstąpieniu w prawa i obowiązki stron układu lub porozumienia, o którym mowa w ust. 1, zawartego po dniu 31 grudnia 1986 r. (ust. 2). Stosownie do treści ust. 3 tego artykułu, do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w układzie lub porozumieniu, o którym mowa w ust. 1, zawartych przed dniem 1 stycznia 1987 r., do zakładowego układu zbiorowego pracy albo o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń. Jeżeli w wyniku zawarcia porozumienia zachodzi konieczność zmiany postanowień zakładowego układu zbiorowego pracy, zmian tych dokonuje się w trybie art. 241⁹ § 1 Kodeksu pracy. Stosownie do treści art. 9 ust. 2 ustawy zmieniającej Kodeks ustawy z dnia 29 września 1994 r. nie było możliwości przedłużenia mocy obowiązywania Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z dnia 1 lutego 1980 r., bowiem taka ewentualność przewidziana została jedynie dla układu zawartego po dniu 31 grudnia 1986 r. Utracił więc on swoją moc na podstawie art. 9 ust. 1 tej ustawy z dniem 26 października 1995 r., a zgodnie z jego ust. 3 strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego w Przedsiębiorstwo Robót Górniczych w J. w przewidzianym ustawą terminie zawarły porozumienie o odstąpieniu od

stosowania uprawnień i świadczeń określonych w Układzie z 1980 r., podpisując protokół dodatkowy nr 5 z dnia 30 maja 1995 r., zarejestrowany przez Okręgowego Inspektora Pracy w K. w dniu 9 lutego 1996 r. W związku z jego rejestracją Przedsiębiorstwo to odstąpiło od wydawania deputatu węglowego emerytom i rencistom, których uprawnienia do niego powstały na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z 1980 r. Porozumienie to równocześnie wyłączyło stosowanie do emerytów i rencistów tego Przedsiębiorstwa art. 22 Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów Górniczych z dnia 21 grudnia 1991 r. – na mocy art. 44¹ (wprowadzonego do tego Układu z dniem 26 listopada 1995 r.). Oznaczało to utratę przez ubezpieczonego prawa do deputatu węglowego (ekwiwalentu pieniężnego), które przekształciło się w uprawnienie przewidziane w art. 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw. Zgodnie z jego treścią, z dniem, w którym tracą moc postanowienia układów zbiorowych pracy i porozumień wymienionych w art. 9 ust. 1, wartość przysługujących na ich podstawie świadczeń byłym pracownikom będącym emerytami lub rencistami oraz członkom ich rodzin pobierającym renty rodzinne uwzględnia się w podstawie wymiaru emerytur i rent, chyba że świadczenia te zostały im zachowane. Ubezpieczony w miejsce prawa do deputatu węglowego (ekwiwalentu pieniężnego) uzyskał rekompensatę w postaci zwiększenia emerytury, bowiem taki jest skutek wliczenia wartości deputatu do podstawy wymiaru emerytury, co potwierdza decyzja organu rentowego z dnia 25 sierpnia 1996 r. (k-55 akt rentowych), wydana po rozpatrzeniu wniosku ubezpieczonego z dnia 29 lipca 1996 r. (k-52 akt rentowych) o przeliczenie emerytury „w związku z odstąpieniem z dniem 1 stycznia 1996 r przez Przedsiębiorstwo Robót Górniczych „R.” S.A. będącego następcą prawnym PRG w J. od wypłacania ekwiwalentu oraz wydawania deputatu węglowego”. W konsekwencji uznać należy, że ubezpieczony nie był uprawniony do świadczenia określonego w art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górniczych, a zatem go nie utracił z dniem 1 stycznia 2002 r. Stąd też nie można przyjąć, że należy on do kręgu osób

uprawnionych do ekwiwalentu pieniężnego w myśl art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw górniczych. Przeciwnie stanowisko oznaczałoby przyznanie podwójnej korzyści – po raz pierwszy poprzez zwiększenie emerytury z powodu utraty prawa do deputatu węglowego (ekwiwalentu pieniężnego) przysługującego na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Przemysłu Węglowego z 1980 r. oraz po raz drugi poprzez przyznanie ekwiwalentu pieniężnego z ustawy z dnia 6 lipca 2007 r. Ostatecznie emeryt uzyskałby podwójną rekompensatę z tego samego tytułu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 424¹¹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.